

PROJEKT: „DIJALOGOM DO HRVATSKE MREŽE ZA DRUŠTVENO PODUZETNIŠTVO”

Kodni broj:UP.04.2.1.06.0054

**RADIONICA- „JAČANJE KAPACITETA ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA ZA MEĐUSEKTORSKU
SURADNJU S AKADEMSKOM ZAJEDNICOM, SOCIJALNIM PARTNERIMA, USTANOVAMA,
DONOSITELJIMA ODLUKA I GOSPODARSKIM SEKTOROM”****Datum:** 02.03.2021.g. u 12.00h

SUDJELOVANJEM NA VIDEO RADIONICI SUDIONICI
RADIONICE PRISTAJU NA FOTOGRAFIRANJE I
SNIMANJE U SVRHU PROVOĐENJA PROJEKTA

Izjava o zaštiti podataka

Sudionici su upoznati da se njihovi podaci koriste isključivo u svrhu tekućeg rada CENTRA ZA RURALNI RAZVOJ CERURA HR, a na temelju Uredbi 1303/2013, 1305/2013, 1306/2013, 808/2014, 809/2014, 907/2014 i 834/2014, u skladu s propisima koji uređuju zaštitu osobnih podataka, posebno Uredbom (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. Travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka).

SMJERNICE ZA LOKALNI RAZVOJ POD VODSTVOM ZAJEDNICE NAMIJENJENE LOKALNIM SUDIONICIMA-CLLD

CLLD - (eng. Community Led Local Development-lokalni razvoj pod vodstvom zajednice) je mehanizam za uključivanje partnera na lokalnoj razini, uključujući i predstavnike civilnoga društva i lokalne gospodarske dionike, u izradu i provedbu integrirane lokalne razvojne strategije koja pomaže njihovom području u prijelazu k održivoj budućnosti.

- Izraz kojim se koristi Europska komisija kako bi opisala pristup koji tradicionalnu razvojnu politiku koja kreće odozgo nadolje preokreće naglavce.
- CLLD se **provodi putem integriranih i multi- sektorskih strategija lokalnog razvoja** dizajniranih na način da uvažavaju lokalne potrebe i potencijale, uključuje inovativne razvojne mogućnosti u lokalnom kontekstu, umrežavanje i suradnju.

- ❑ Uredbom (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. definirana je/su:
  - ✓ potpora lokalnom razvoju pod vodstvom zajednice (CLLD) iz Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova u okviru programskog razdoblja 2014.-2020. te
  - ✓ **LAG-ovi kao nositelji CLLD pristupa u razvoju ruralnih područja** (putem provedbe svojih Lokalnih razvojnih strategija na ruralnom području - LRS)

- ❑ Uredbom (EU) br. 508/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) **FLAG-ovi su definirani kao nositelji CLLD pristupa u razvoju ribarskih područja** (putem provedbe svojih Lokalnih razvojnih strategija u ribarstvu – LRSR)

8 načela CLLD-a

- ✓ Razvoj utemeljen na značajkama lokalnog područja
- ✓ Pristup odozdo prema gore - prema stvarno iskazanim potrebama lokalnih dionika
- ✓ Lokalna javno-privatna partnerstva - provedba putem Lokalnih akcijskih grupa (LAG-ova)
- ✓ Inovativan pristup lokalnom razvoju
- ✓ Integrirani i multisektorski pristup
- ✓ Umrežavanje
- ✓ Suradnja
- ✓ De-centralizirana administracija (isporuka projekata preko LAG-ova)

CILJEVI CLLD-a

- ✓ Jačanje uloge Lokalnih razvojnih strategija kao centralnog alata za razvoj – oblikovanje i implementaciju
- ✓ Jačanje LEADER pristupa integralnom razvoju lokalnih područja
- ✓ Jačanje slobode LAG-ova u odabiru projekata koji se najbolje uklapaju u njihove razvojne strategije
- ✓ Jasna podjela zadaća između nadležnih tijela i LAG-ova (ovisno o odabranom modelu provedbe)
- ✓ Veći fokus na animaciju i jačanje kapaciteta (posebno tijekom pripreme LRS)
- ✓ Jačanje partnerskog/participacijskog pristupa - posebno privatnog sektora (civilni i gospodarski)

- ✓ Racionalizacija transnacionalne suradnje - prema konkretnim i jasno definiranim potrebama
- ✓ Jačanja alata umrežavanja između LAG-ova (nacionalno) i na razini EU - sinergija nacionalnih instrumenata umrežavanja s drugim ESI fondovima (financiranje aktivnosti iz više izvora/fondova)
- ✓ Omogućavanje ruralnim područjima provedbu stvarno integriranih i multisektorskih, multidisciplinarnih strategija za financiranje razvoja iz svih ESI fondova (podloga za multiizvorsko financiranje) bez obzira na veličinu/snagu područja
- ✓ Poboljšanje ruralno-urbanih i ruralno-obalnih veza
- ✓ Poboljšanje intervencija koje se odnose na društvena pitanja na područjima provedbe LEADER programa (teritoriju LAG-ova)

Provedba u RH

- CLLD se u razdoblju 2014.-2020. u Republici Hrvatskoj provodi putem Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj
- Nositelji su Lokalne akcijske grupe u ruralnom razvoju (LAG-ovi) te Lokalne akcijske grupe u ribarstvu (FLAG-ovi)

8 razloga za korištenje CLLD-om:

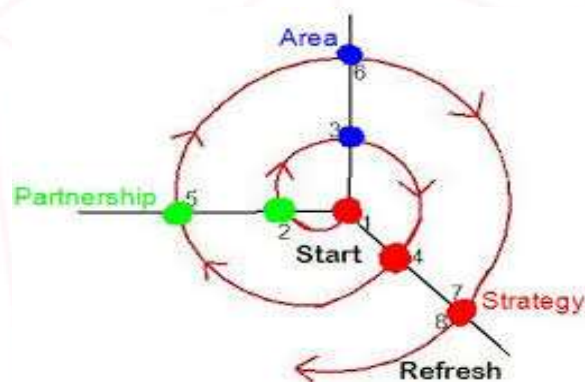
1. **CLLD ljudima koji imaju neku potrebu ili se suočavaju s nekim izazovom daje uzde u ruke.** U usporedbi s drugim klasičnim lokalnim pristupima, ljudi koji su ranije bili „pasivni korisnici” politike postaju aktivni partneri i pokretači njezina razvoja. Uključivanje ljudi u „zajedničko stvaranje” razvojne politike donosi niz važnih koristi:
  - Ljudi koje se smatralo **problem osnaženi su kako bi postali dijelom rješenja.**
  - Njihovo **izravno iskustvo**-zajedno sa stajalištima drugih dionika-može pomoći **da se politike puno bolje prilagode stvarnim potrebama i prilikama.**
  - Njihovo uključivanje u proces jača njihove kapacitete da djeluju i poduzimaju konstruktivne **inicijative.**
  - To zauzvrat budi osjećaj **lokalnog identiteta i ponosa**, kao i **osjećaje vlasništva nad aktivnostima i odgovornosti za njih.**
  - Sudjelovanje za istim stolom ravnopravno s drugim partnerima **gradi mostove i povjerenje** među ljudima, privatnim poduzetnicima, javnim institucijama i sektorskim interesnim skupinama.

2. **Strategije CLLD-a mogu odgovoriti na sve veću raznolikost i složenost.**
3. **Strategije CLLD-a mogu biti fleksibilnije od drugih pristupa.**
4. **Područje CLLD-a prošireno je** kako bi se omogućilo da se lokalne strategije usredotoče na izazove poput socijalne isključenosti, klimatskih promjena, segregacije Roma i ostalih zapostavljenih skupina, nezaposlenosti mladih, zapostavljenih gradskih područja, urbano-ruralnih poveznica, itd.

-sada je prilika da se proširi na područja kojima se uobičajeno bavi u okviru ESF-a
5. CLLD se nadovezuje na poveznice između sektora i sudionika na načine koji imaju multiplicirajuće učinke na lokalni razvoj i središnje programe.

6. CLLD je usmjeren na inovacije i postizanje rezultata koji donose trajnu promjenu.
7. Sudjelovanje u CLLD-u otvara pristup velikoj i rastućoj europskoj mreži i velikom iskustvu.
8. CLLD je financijski privlačan alat za ostvarenje lokalnog razvoja.

KAKO POKRENUTI CLLD U 8 OSNOVNIH KORAKA?

Pokretanje procesa CLLD-a može se razdvojiti u niz ponovljenih koraka ili ciklusa za osmišljavanje i oblikovanje tri osnovne komponente-strategiju, partnerstvo i područje.

Slika 1. Spiralni dijagram trojstva CLLD-a koje čine područje, partnerstvo i strategija, tijekom vremena

1. Odlučite što želite promijeniti (Strategija)

- Pripremanje jasnih argumenata o tome „što želite promijeniti” prvi je i najvažniji korak u oblikovanju strategije i ne bi ga trebalo brzati. Postoji veliki raspon **sudioničkih tehnika** koje mogu pomoći da se to postigne.

2. Izgradite povjerenje i udružite se s ljudima koji mogu pomoći da se dogodi promjena (partnerstvo)

- Taj se korak obično odvija **istovremeno s odlukom o tome što zajednica želi promijeniti**. Zahtijeva kontakt licem u lice i dovoljno vremena da se otkriju glavne poteškoće, skriveni planovi i povijesna ljutnja koja je duboko usađena u većini zajednica.

3. Definirajte granice svojeg područja (Područje)

- i ovdje se CLLD razlikuje od tradicionalnih pristupa koji idu odozgo nadolje u smislu da ciljna područja ne moraju slijediti unaprijed definirane administrativne granice. Od lokalnih sudionika se očekuje da unutar tog širokog okvira odluče o najprikladnijim granicama za postizanje svojih ciljeva.

4. Izradite lokalnu strategiju za promjenu koja se temelji na uključivanju lokalnih ljudi i njihovim potrebama (Strategija)

- Kada se postigne dogovor o tome što zajednica želi promijeniti, tko može pomoći da se to ostvari te o širem području intervencije moguće je pristupiti razradi pojedinosti postizanja željenih ciljeva izradom lokalne strategije.
- SWOT analiza područja
- Strategija lokalnog razvoja postaje karta provedbe CLLLD-a, a partnerstva obično biraju i podupiru projekte prema doprinosu koji daju u postizanju ciljeva strategije.

5. Dogovorite se o strukturi partnerstva i razjasnite tko što radi (Partnerstvo)

Postoje 2 opća modela strukture partnerstva:

- 1) U prvome se osniva potpuno nova pravna osoba koja okuplja lokalne partnere. Bez obzira na njezin pravni oblik, pravna osoba treba predstavljati lokalne dionike koji su povezani sa strategijom, treba biti otvorena, transparentna te odgovarati kako lokalnim ljudima tako i onima koji osiguravaju financijska sredstva.
- 2) Drugi se model može primijeniti kada nema potrebe ili želje da se osnuje dodatna struktura i/ili kada je očito bolje da se partnerstvo osloni na administrativne kapacitete iskusnog partnera.

Svako partnerstvo treba razmotriti ima li na svom području vještine i iskustvo potrebno za obavljanje tih funkcija ili je potrebno dovesti pomoć izvana.

6. Prilagodite granice (Područje)

CLLD pruža niz rješenja kojima se osigurava da granice odgovaraju lokalnim potrebama koje se stalno mijenjaju umjesto da se fiksira na određeni vremenski trenutak.

7. Pripremite akcijski plan i zahtjev za financiranjem (Strategija)

Kada se partnerstvo dogovori o tome što želi promijeniti i kada se dogovori jasna „intervencijska logika” koja pokazuje kako se ta promjena može mjeriti i koje bi vrste aktivnosti mogle dovesti do uspjeha, ono mora pretočiti te opće namjere u realističan akcijski plan i zahtjev za financiranjem.

8. Uspostavite sustav za povremenu reviziju, ocjenu i ažuriranje strategije

U svojoj reviziji inicijative LEADER Europski revizorski sud naveo je da praćenje, samoocjenjivanje i vanjsku evaluaciju strategija lokalnog razvoja potrebno poboljšati i ugraditi u redovite aktivnosti kao dio ciklusa učenja djelovanjem.

NOVI IZAZOVI S KOJIMA SE SUOČAVANJU LOKALNA PARTNERSTVA

- 1) Rastuća nezaposlenost-** podupirati nove oblike poduzetništva, uključujući socijalno gospodarstvo i socijalna poduzeća; podupirati prijelazne i zaštićene programe vezane uz tržište rada; podupirati komplementarne politike izobrazbe i aktivnog tržišta rada
- 2) Opadajuća tržišta-** ojačati lokalne mreže i lance opskrbe
- 3) Nedostatak privatnih izvora financiranja-** prepoznati plaćanje u naravi, volonterski rad i programe samopomoći; značajno povećati brzinu i prilagodljivost bespovratnih sredstava EU-a; smanjiti birokraciju vezanu uz projekte, primjerice uporabom fiksnih iznosa, pojednostavljenih troškova itd.
- 4) Rezanje javnih ulaganja-** zatražiti predujmove iz fondova EU-a...
- 5) Smanjeni izdaci iz javnih prihoda-** podupirati socijalno inovativne projekte koji poboljšavaju usluge i/ili čuvaju radna mjesta, kao i javno-privatno-socijalno gospodarska partnerstva; dati prioritet prevenciji, dijeljenju, samopomoći, itd.
- 6) Siromaštvo i socijalna isključenost-** podupirati lokalne planove za socijalnu uključenost koje vode ljudi suočeni sa siromaštvom uz potporu stručnjaka i drugih dionika; podupirati samoorganiziranje zajednice i skupine samopomoći; podupirati programe dijeljenja , nove oblike prijevoza; podupirati socijalne, održive i suvlasničke stambene inicijative
- 7) Klimatske promjene i prelazak na društvo s niskom razinom emisije ugljika**

STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA POD VODSTVOM ZAJEDNICE SADRŽI BAREM SLJEDEĆE ELEMENTE:

- a) Definiciju područja i stanovništva na koje se strategija odnosi
- b) Analizu razvojnih potreba i potencijala područja, uključujući analizu prednosti, slabosti, prilika i prijetnji
- c) Opis strategije i njezinih ciljeva, opis integriranih i inovativnih obilježja strategija i hijerarhije ciljeva, uključujući mjerljive ciljeve za ostvarenja ili rezultate.
- d) Opis procesa uključivanja zajednice u razvoj strategije
- e) Akcijski plan koji pokazuje kako se ciljevi prevode u mjere
- f) Opis mehanizama za upravljanje strategijom i njezino praćenje kojima se pokazuje kapacitet lokalne akcijske skupine da provede strategiju te opis posebnih mehanizama evaluacije
- g) Financijski plan strategije, uključujući predviđenu dodjelu sredstava iz svakog od dotičnih ESI fondova

Spajanjem svih sudionika u području te ostvarivanjem dijaloga s vanjskim institucijama kao što su sveučilišta, istraživački centri te uprave na višim razinama, CLLD dobiva ogromni potencijal za korištenje postojećih resursa na nove i kreativne načine.

U svom najboljem izdanju, partnerstva mogu postati platforme za „socijalne inovacije” i mogu naknadno posegnuti u sredstva da bi ih ojačala.

Uspješne ideje mogu potom analizirati, dokumentirati i primijeniti u svojim kontekstima razne europske, nacionalne i regionalne mreže sudionika u CLLD-u.

Inovacije u CLLD-u:

- mogu uključivati nove proizvode, usluge ili načine rada u lokalnom kontekstu;
- često imaju multiplikatorski učinak ili učinak snježne grude na promjene koje zajednica želi ostvariti;
- mogu uključivati jednu ili više aktivnosti i prototipa malih razmjera ili vodeće projekte velikih razmjera kojima se mobilizira zajednica;
- pronalaze nove načine mobilizacije i korištenja postojećih resursa i dobara zajednice;
- grade suradnju između različitih sudionika i sektora;
- mogu, ali ne moraju nužno uključivati sveučilišta ili sofisticirano istraživanje i razvoj;
- mogu biti platforma za socijalne inovacije koje se potom mogu ojačati i primijeniti šire razmjenom, suradnjom i umrežavanjem.

NOVI ILI POJAČANI ELEMENTI VEZANI UZ ZADAĆE PARTNERSTVA

Zadaci lokalnih akcijskih skupina:

- a) Jačanje kapaciteta lokalnih sudionika za izradu i provedbu operacija uključujući i poticanje njihovih sposobnosti upravljanja projektima
- b) Sastavljanje nediskriminirajućeg i transparentnog izbornog postupka i objektivnih kriterija za odabir operacija, u kojima se izbjegavaju sukobi interesa, jamči da u odlukama o izboru najmanje 50 % glasova pripada partnerima koji ne pripadaju tijelima javne vlasti i dopuštaju odabir pisanim postupkom
- c) Osiguravanje usklađenosti sa strategijom lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice prilikom odabira tih operacija, dajući im prednost u skladu s njihovim doprinosom u ostvarenju ciljeva te strategije
- d) Pripremu i objavu poziva na dostavu prijedloga ili aktualnog postupka za podnošenje projekata , uključujući utvrđivanje kriterija za odabir
- e) Primanje i ocjenjivanje zahtjeva za potporu
- f) Odabir operacija i utvrđivanje iznosa potpore te, prema potrebi, podnošenje prijedloga nadležnom tijelu radi završne provjere prihvatljivosti prije odobrenja
- g) Praćenje provedbe strategije lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice i operacija koje su dobile potporu te izvođenje posebnih evaluacija povezanih sa strategijom lokalnog razvoja kojom upravlja lokalna zajednica

Strategije CLLD-a za socijalnu uključenost

-Naglasak CLLD-a za socijalnu uključenost

- Borba protiv socijalne isključenosti i nezaposlenosti
- Borba protiv beskućništva
- Marginalizirane zajednice
- Integracija migranata
- Poduzetne zajednice
- Financijska uključenost i mikrokrediti
- Inicijative mladih
- Zdrave zajednice
- Aktivno starenje

Partnerstva za socijalnu uključenost

CLLD otvara potencijal koji se sastoji od izravnog uključivanja korisnika i organizacija civilnog društva.

- Jednakost spolova i nediskriminacija
- Inovacije o partnerstvu i odlučivanje o projektu

Te inovacije uključuju načine ostvarivanja mikro-projekata, primjenu pojednostavljenih troškova koji je prvi put uveden u okviru ESF-a i pristupe sudioničkog odlučivanja o proračunu.

Kako koordinacijom između fondova ojačati strategije lokalnog razvoja?

Postoje 2 glavna pristupa suradnji između fondova prilikom razvoja strategije:

1. **Od cjeline prema dijelovima** - podrazumijeva primjenu holističkog pristupa svim glavnim potrebama i izazovima s kojima je suočeno određeno područje, a potom usredotočenje na one za koje je najvjerojatnije da će se postići rezultati la lokalnoj razini uz korištenje različitih dostupnih sredstava.
2. **Integracija odozdo na gore** - alternativni pristup je krenuti od postojećih žarišnih točaka energije i aktivnosti u zajednici i izgraditi širu strategiju odozdo prema gore.

LEADER PRISTUP

Leader je akronim od francuskog naziva "Poveznica između djelovanja u ruralnom razvoju". Kako i samo ime govori, to je metoda mobiliziranja i prijenosa ruralnog razvoja u njegove lokalne zajednice, što je u potpunosti drugačije od provođenja unaprijed određenih mjera.

Iskustvo je pokazalo da Leader može uistinu unaprijediti svakodnevni život ljudi u ruralnim područjima.

On može odigrati važnu ulogu u poticanju pronalaženja inovativnih rješenja za stare i nove ruralne probleme i tako postaje svojevrsan „laboratorij“ za podizanje kapaciteta zajednice i iskušavanje novih načina zadovoljavanja potreba ruralnih zajednica.

KONTAKTI:

Ured: Brnaze 410, 21230 Sinj

e-pošta: socialbiz@cerura.hr; d.ruralis@gmail.com

Internet stranica: www.socialbiz.cerura.hr

Više informacija o EU fondovima: www.strukturnifondovi.hr i www.esf.hr

HVALA NA PAŽNJI!